

**ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ
ΔΕΛΤΙΟ 3/ ΜΑΡΤΙΟΣ
2010**

**«Κοινωνική Έρευνα και
Κοινωνική Πολιτική»**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΕΚΚΕ**

Πίνακας Περιεχομένων

1. Επίκαιρα θέματα: το νέο τοπίο που διαμορφώνεται για την κοινωνική έρευνα....	2
2. Νέα ερευνητική δραστηριότητα στο ΙΝ.Κ.ΠΟ.....	3
3. Πρόσφατες δημοσιεύσεις	3
4. Μελέτες (αδημοσίευτες).....	4
5. Συνέδρια, ημερίδες, διδασκαλία.....	4
6. Αφιέρωμα: Το Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας- 2010	6

Η παρούσα έκδοση καλύπτει τις δραστηριότητες του ΙΝΚΠΟ από τέλη Οκτωβρίου 2009 έως τέλη Μαρτίου 2010. Για πληροφορίες που αφορούν την προηγούμενη χρονική περίοδο, μπορείτε να ανατρέξετε στις ηλεκτρονικές εκδόσεις των δύο πρώτων τευχών του Ενημερωτικού Δελτίου στην ιστοσελίδα του ΕΚΚΕ: www.ekke.gr

Στοιχεία Επικοινωνίας:

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Λ Μεσογείων 14-18, Τ.Κ. 115 27
τηλ. 210-7491692
φαξ. 210-7489120

website: www.ekke.gr

Υπεύθυνη Ενημερωτικού Δελτίου
Αλίκη Μουρίκη
amour@ekke.gr

1. Το νέο τοπίο που διαμορφώνεται για την κοινωνική έρευνα.

Η αναγκαιότητα της κοινωνικής έρευνας σε περιόδους κρίσης.

Στο προηγούμενο τεύχος μας (Οκτώβριος 2009) επισημάναμε την ανάγκη μιας δραστικά νέας προσέγγισης από την πλευρά της πολιτείας που θα κατανοεί τη χρησιμότητα της κοινωνικής έρευνας στην ανάδειξη και επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων και θα δρομολογήσει μια νέα σχέση μεταξύ γνώσης και εφαρμοσμένης πολιτικής. Μια σχέση που θα στηρίζεται, μεταξύ άλλων, και στην επίγνωση της θεμελιώδους σημασίας της κοινωνικής έρευνας όχι μόνο για την κατανόηση των σημαντικών διεργασιών που συντελούνται σε περίοδο κρίσης και αβεβαιότητας, όπως αυτή που διανύουμε, αλλά και για τη ψηλάφηση των λύσεων που θα αποτρέψουν τη μετατροπή της οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης σε κρίση κοινωνική και κρίση αξιών.

Το Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής (ΙΝ.Κ.ΠΟ.) μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο στη συστηματική και σε βάθος γνώση των προβλημάτων που συνδέονται με την αγορά εργασίας, το κοινωνικό κράτος, την οικογένεια, τη μετανάστευση, κ.ά. και να υποστηρίξει αποτελεσματικά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών στους αντίστοιχους τομείς. Το ανθρώπινο δυναμικό του Ινστιτούτου διαθέτει, πέρα από την πολύχρονη γνώση κι εμπειρία, και τα απαραίτητα εχέγγυα για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι, κατά καιρούς, πολλά μέλη του Ινστιτούτου και του ΕΚΚΕ γενικότερα στελέχωσαν σημαντικές θέσεις του κρατικού μηχανισμού, με πιο προσ-

φατο παράδειγμα την ανάληψη τον Ιανουάριο του 2010 της θέσης του Διοικητή του ΟΑΕΔ από τον συνάδελφο Ηλία Κικίλια.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, είναι αυτονόητο ότι πρέπει να συντρέχουν μια σειρά από θεσμικές και υλικές προϋποθέσεις. Στις **θεσμικές** προϋποθέσεις – οι οποίες δεν ενέχουν κανένα κόστος για το δημόσιο, αλλά αντίθετα οδηγούν και σε εξοικονόμηση πόρων- περιλαμβάνεται:

- (α) η αναθεώρηση του νόμου 3653/08 περί έρευνας, που τελεί σε αναστολή
- (β) η δημιουργία μιας κουλτούρας μελέτης των *κοινωνικών επιπτώσεων* κάθε μέτρου πολιτικής και σχεδίου νόμου (όπως έχει καθιερωθεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων)
- (γ) η ενθάρρυνση της προσφυγής των δημοσίων φορέων και οργανώσεων στη χρήση των υπηρεσιών του ΕΚΚΕ, τόσο κατά το στάδιο του σχεδιασμού, όσο και αυτό της εφαρμογής και της αξιολόγησης πολιτικών που σχετίζονται άμεσα με το αντικείμενό του
- (δ) η προώθηση προγραμματικών συμφωνιών μεταξύ συγκεκριμένων υπουργείων και ερευνητικών φορέων για την παροχή εμπειρογνομosύνης και επιστημονικής υποστήριξης.

Στις δε **υλικές** προϋποθέσεις, σε περίοδο συρρίκνωσης των προϋπολογισμών των δημοσίων ερευνητικών κέντρων και αναστολής των προσλήψεων, επείγει η άμεση και αποτελεσματική αξιοποίηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων, κυρίως του ΕΣΠΑ και των κονδυλίων για την έρευνα (συνολικού ύψους 1,6 δις). Αποτελεί επίσημη δέσμευση της χώρας μας, εξάλλου, να αυξήσει το ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται για την έρευνα (δημόσια και ιδιωτική δαπάνη) από το ισχύον 0.57% (μέσος όρος ΕΕ-27,

1.84%) στο πιο «αξιοπρεπές» 1.5% εντός της προσεχούς τετραετίας.

Παράλληλα, το ΙΝ.Κ.ΠΟ. μπορεί και οφείλει να ενισχύσει περαιτέρω και να συστηματοποιήσει τους δεσμούς συνεργασίας με τα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας, σε μια κοινή προσπάθεια σύζευξης της έρευνας με την εκπαίδευση (όπως υποδεικνύει και η ένταξη του ερευνητικού ιστού στο Υπ. Παιδείας). Αυτό σημαίνει ότι, πέρα από τη δυνατότητα πρακτικής άσκησης που παρέχεται συστηματικά εδώ και πολλά χρόνια στους τελειόφοιτους φοιτητές των τμημάτων Κοινωνιολογίας, και του σημαντικού βαθμού εμπλοκής του δυναμικού του Ινστιτούτου στη διδασκαλία σε ΑΕΙ και ΤΕΙ, τόσο σε

προ-πτυχιακό, όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, θα πρέπει να αποκτήσει το ΕΚΚΕ τη δυνατότητα να συνδιοργανώνει Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών, καθώς και να συμμετέχει στη διαδικασία εκπόνησης διδακτορικών διατριβών και συγγραφής πανεπιστημιακών συγγραμμάτων. Ήδη, προς αυτή την κατεύθυνση, καταγράφεται μια αξιοσημείωτη αύξηση των προγραμματικών συνεργασιών μεταξύ του ΙΝ.Κ.ΠΟ και ΑΕΙ και ΤΕΙ.

Ανάλυση SWOT¹

Η απεικόνιση των χρόνιων προβλημάτων που αντιμετωπίζει το ΙΝ.Κ.ΠΟ., αλλά και των μεγάλων δυνατοτήτων του, αποτυπώνεται με σαφήνεια στην παρακάτω Swot Ανάλυση.

¹ Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats.
Εκπόνηση Δ. Μπαλούρδος και Α. Μουρίκη

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Αξιόλογο ερευνητικό δυναμικό που καλύπτει μεγάλο εύρος γνωστικών αντικειμένων, γεγονός που του προσδίδει την δυνατότητα υλοποίησης διεπιστημονικών ερευνητικών προγραμμάτων
- Μεγάλη εμπειρία στην εκπόνηση *ερευνών πεδίου*, στον σχεδιασμό και στις αξιολογήσεις πολιτικών για την αγορά εργασίας, την οικογένεια, τη μετανάστευση και την κοινωνική ενσωμάτωση
- Συνεργασία ερευνητών με την *Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ισων Ευκαιριών)*, *Υπουργεία, Οργανισμούς και φορείς του Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα* για την παροχή τεχνικής βοήθειας και εμπειρογνωμοσύνης και την εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων και μελετών σε θέματα κοινωνικής πολιτικής
- Ένα συνεχώς βελτιούμενο *Εργαστήριο* με αυτόνομη εκδοτική δραστηριότητα άρθρων και κειμένων εργασίας (ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ και Social Cohesion Bulletin)
- Έκδοση σε τακτά χρονικά διαστήματα του «*ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ*»
- Διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων για την ευαισθητοποίηση της πολιτείας και της κοινωνίας στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων
- Δικτύωση με ΑΕΙ, ΤΕΙ και άλλους εκπαιδευτικούς φορείς και οργανισμούς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
- Εκπόνηση πρωτοποριακών για τα ελληνικά δεδομένα ερευνών (άνεργοι, φτωχοί εργαζόμενοι, γυναίκες φυλακισμένες, ΑμεΑ, ψυχικά ασθενείς)
- Σχεδιασμός και προώθηση στοχευμένων δράσεων για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού μέσα από διαδικασίες έρευνας
- Εκπόνηση ερευνών ποιοτικού τύπου,

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Σημαντικά προβλήματα υποδομών, με ακατάλληλο περιβάλλον εργασίας και άκρως ανεπαρκείς πόρους
- Γερασμένο ερευνητικό δυναμικό και ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό αναπλήρωσης των θέσεων που κενώνονται, λόγω αποχώρησης
- Μη διαμορφωμένη συνεκτική στρατηγική, με κρίσιμα προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης, ελλειπής εφαρμογή συστήματος διασφάλισης ποιότητας ή εσωτερικής αξιολόγησης
- Σχετικά περιορισμένη αναγνωρισιμότητα στον διεθνή ερευνητικό χώρο
- Ανεπαρκής σύνδεση με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, μέσα από την εμπλοκή των ερευνητών σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών και τη συμμετοχή τους στις τριμελείς επιτροπές παρακολούθησης διδακτορικών διατριβών, τη συν-συγγραφή διδακτικών βιβλίων, κ.λπ.
- «Αναγκαστική» συνύπαρξη, σε πολλά ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, με ιδιωτικές επιχειρήσεις,
- Διαρροή ερευνητών και άλλων αξιόλογων εξωτερικών συνεργατών σε άλλους φορείς του Δημοσίου
- Μικρή συμμετοχή του ΙΝΚΠΟ σε προγράμματα/ δράσεις του ΕΣΠΑ.
- Ανεπαρκής διαχείριση και διάχυση των ερευνητικών πορισμάτων.

ΑΠΕΙΛΕΣ

- Ανεπάρκεια χρηματοδοτικών πόρων για έρευνα, διάχυση αποτελεσμάτων και υποδομές
- Αποσπασματική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων κι αναγκών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και αποδυνάμωση της αξίας των πορισμάτων των κοινωνικών ερευνών
- Ανεπαρκείς συνέργειες μεταξύ των ερευνητικών πορισμάτων, και των μέτρων κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό κι εθνικό επίπεδο
- Δυσχέρεια συμμετοχής σε ευρωπαϊκά

με συμμετοχή των χρηστών ή αντιπροσωπευτικών τους φορέων στον σχεδιασμό των δράσεων που τους αφορούν.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ)

- Συστηματικότερη σύνδεση με την τριτοβάθμια εκπαίδευση με θεσμοποιημένη εμπλοκή των ερευνητών στην εκπαιδευτική διαδικασία (πρακτική άσκηση φοιτητών, διδασκαλία, σχεδιασμός μαθημάτων για πανεπιστήμια, συμμετοχή ερευνητών σε εκπαιδευτικά συγγράμματα και σε επίβλεψη εργασιών)
 - Ανάπτυξη των δομών υποστήριξης (Εργαστήρι του ΙΝΚΠΟ), ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον που θα δίνει διεξόδους σε φορείς χάραξης και άσκησης πολιτικής, σε μεταπτυχιακούς και προπτυχιακούς φοιτητές και σε κοινωνικούς επιστήμονες
 - Αξιοποίηση της συμμετοχής ερευνητών του ΕΚΚΕ σε ΔΣ φορέων και Οργανισμών του Δημοσίου και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα (ΟΑΕΔ, ΕΣΥΕ, κ.λπ.)
 - Συμμετοχή στον σχεδιασμό και στη διενέργεια επιστημονικών ερευνών πεδίου και ερευνών πάνελ, οι οποίες θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για τον σχεδιασμό και τη χάραξη πολιτικής σε επίκαιρα κοινωνικά θέματα
 - Ανάδειξη της ανάγκης εκπόνησης μελετών και εφαρμογής ειδικών προγραμμάτων για κοινωνικές ομάδες οι οποίες συνήθως αγνοούνται από τις «επίσημες» στατιστικές
 - Βελτίωση της συμμετοχής σε διεθνή δίκτυα και ευρωπαϊκά προγράμματα (7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο, ΕΣΠΑ, κ.λπ.)
- προγράμματα λόγω αδυναμίας σχεδιασμού και υλοποίησης
- Παγίωση των τάσεων γήρανσης και μη ανανέωσης του προσωπικού.
 - Συνέχιση της στέγασης του ΕΚΚΕ σε ακατάλληλες κτιριακές υποδομές
 - Διατήρηση της χαμηλής διασύνδεσης της έρευνας με την εκπαίδευση
 - Ελλειπής ενεργοποίηση των ερευνητών του ΙΝΚΠΟ (λόγω, κυρίως, έλλειψης πόρων) στη διοργάνωση συνεδρίων και ημερίδων, στη συμμετοχή τους σε διεθνή συνέδρια, και στην ευρύτερη διάχυση των πορισμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων
 - Ισχνός αριθμός δημοσιεύσεων των μελών του ΙΝΚΠΟ σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά
 - Απουσία ενιαίου τρόπου αξιολόγησης, των εργαζομένων του ΙΝΚΠΟ ως προς τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα, τη συμμετοχή τους σε προγράμματα, κ.λπ.
 - Απουσία συστηματικής πολιτικής παρακολούθησης των ερευνητικών έργων κατά τη διάρκεια εκπόνησής τους και μετά την ολοκλήρωση των παραδοτέων
 - Απουσία συλλογικής εργασίας και κοινής στρατηγικής ανάπτυξης, μικρός βαθμός συνεργασίας με ερευνητές άλλων ιδρυμάτων
 - Μη ανάδειξη του Ινστιτούτου ως *Επιστημονικού Συμβούλου* της πολιτείας στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής
 - Σταθερή μείωση της ζήτησης αξιόπιστων ερευνητικών αποτελεσμάτων
 - Συνεχιζόμενη, από την πλευρά της πολιτείας, αδιαφορία για την κοινωνική έρευνα και την προώθηση μιας *συνεχούς και σταθερής* συνεργασίας με αναθέσεις, τις οποίες το ΙΝΚΠΟ θα μπορούσε να διεκπεραιώσει ικανοποιητικά (π.χ. με συμμετοχή του στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων και δράσεων ευαισθητοποίησης της κοινωνίας σε θέματα που αφορούν ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες).

2. Νέα ερευνητική δραστηριότητα στο ΙΝ.Κ.ΠΟ.

- «Δίκτυο Ξενώνων Αντιμετώπισης Κρίσης & Θεραπείας Κακοποιημένων Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη & Ιωάννινα».
(Υπεύθυνος Έργου: Δ. Μπαλούρδος)
Χρηματοδότηση: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΟΧ – ΕΖΕΣ: Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού ΕΟΧ («ΧΜ ΕΟΧ») 2004-2009
- «Δίκτυο κοινωνικο-οικονομικών εμπειρογνομόνων στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων» (Establishment of a network of socio-economic experts in the anti-discrimination field-VT 2008-007)
(Υπεύθυνος Έργου: Δ. Καραντινός)
Χρηματοδότηση:
- “Network of independent experts in Social Inclusion 2010”.
(Υπεύθυνος Έργου: Δ. Ζιώμας)
Χρηματοδότηση: COMMUNITY ACTION PROGRAMME TO COMBAT SOCIAL EXCLUSION– ‘PROGRESS’: Sub-programme Peer Review and Assessment in Social Inclusion.
- «Έρευνα-Μελέτη για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα» στο πλαίσιο του προγράμματος Innovative Social Enterprise Development Network (ISEDE NET). Ανάθεση της υλοποίησης της έρευνας-μελέτης στο ΕΚΚΕ από τον ΕΟΜΜΕΧ (Επιστημονική Υπεύθυνη: Μ. Κετσετζοπούλου)
Χρηματοδότηση: Κοινοτική Πρωτοβουλία SOUTH EAST EUROPE
- «Παροχή εμπειρογνομοσύνης για τη σε βάθος αποτίμηση των μεσο-

πρόθεσμων συνεπειών των καταστροφικών πυρκαγιών του 2007, τον τρόπο που αυτές επηρεάζουν την οικονομική και κοινωνική κατάσταση και τους τομείς απασχόλησης των πληγέντων πληθυσμών και τη διαμόρφωση εξειδικευμένης πρότασης για την αντιμετώπισή τους».

(Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του ΕΚΚΕ και την ΚΕΔΡΟΣ Α.Ε.- Επιστημονικός Υπεύθυνος: καθ. Θ. Μαλούτας)

Χρηματοδότηση: Ε.Π. «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» 2007-2013, Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας

- «Έρευνα καλών πρακτικών για τις μετανάστριες στον τομέα της απασχόλησης»

(Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας και το Ινστιτούτο Πολιτικής Κοινωνιολογίας του ΕΚΚΕ– Επιστημονική Υπεύθυνη: Δ. Κονδύλη)

Χρηματοδότηση: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης–Πρόγραμμα Progress

Παράλληλα, το ΙΝ.Κ.ΠΟ έχει δραστηριοποιηθεί έντονα τους τελευταίους μήνες στην προετοιμασία και υποβολή σημαντικού αριθμού ανταγωνιστικών προτάσεων, στο πλαίσιο των προγραμμάτων «ΘΑΛΗΣ - Ενίσχυση της Διεπιστημονικής ή και Διδρυματικής έρευνας και καινοτομίας με δυνατότητα προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό μέσω της διενέργειας βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας αριστείας» του Υπ. Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, «Συνεργασία» της ΓΓΕΤ, «Ευρωπαϊκό Έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, 2010» του

Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, κ.ά.

3. Πρόσφατες δημοσιεύσεις

Chrysakis M., Balourdos D., Capella A. (2009), “Inequalities in access to tertiary education in Greece: an approach based on the official statistics (1984-2004)”. *Social Cohesion Bulletin*, 2009/2, INSPO, ΕΚΚΕ.

Κετσετζοπούλου, Μ. (2009), «Προσδιοριστικοί παράγοντες της φτώχειας των εργαζομένων: Μια πρώτη προσέγγιση», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Α΄, τ. 128, ΕΚΚΕ, Αθήνα, σ. 77-114.

Mouriki, A. (2009), “Flexibility and security: an asymmetrical relationship? The uncertain relevance of flexicurity policies for segmented labour markets and residual welfare regimes”, *AIAS Working Paper*, 74, November, Amsterdam, 123 p.

4. Μελέτες (αδημοσίευτες)

Ζιώμας Δ., Χατζαντώνης Δ., Μπούζας Ν., Βεζυργιάννη Κ., Σπυροπούλου Ν., Τσιγαρίδα Α., (2009), «Πορεία της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης στην Ελλάδα – Τεχνική υποστήριξη των αρμοδίων υπηρεσιών της ΕΕ», ΕΚΚΕ, Αθήνα

Ζιώμας Δ., Χατζαντώνης Δ., Κετσετζοπούλου Μ., Μπούζας Ν., Ντούλια Θ., Καπέλλα Α., Τσιγαρίδα Α. (2009), «Εξειδίκευση Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στο πλαίσιο του ΕΠΑΝ ΙΙ», ΕΚΚΕ, Αθήνα

Καραντινός, Δ., « Συμμετοχή στη διαβίωση μάθηση στην Ελλάδα: Τάσεις και προοπτικές», στο Κόκκος, Α., Βεργίδης,

Δ. (επιμ.), *Η Εκπαίδευση των Ενηλίκων*, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο (υπό έκδοση)

Τζωρτζοπούλου Μ., «Η Ελλάδα της μετανάστευσης» στο Μ. Βαρβούνης, Μ. Σέργης (επιμ.), *Ελληνική Λαογραφία: Ιστορία, Μεθοδολογία, Θέματα, Συγκλίσεις*. Εκδόσεις Ηρόδοτος (υπό έκδοση)

5. Συνέδρια, ημερίδες, διδασκαλία

Ζιώμας, Δ.

- Εισήγηση στη Διεθνή Ημερίδα της Επιστημονικής Εταιρείας για την Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη (ΕΠ.Ε.Κ.Σ.Α) με θέμα «Χαμηλοσυνταξιούχοι και Ηλικιωμένοι Φτωχοί στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Κοινωνική Ενσωμάτωση και Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα». Τίτλος εισήγησης: *Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην ΕΕ-27: Πρόταση Υλοποίησης ΕΕΕ στην Ελλάδα*. Αθήνα, 11 Δεκεμβρίου 2009.

- Εισήγηση στην επιστημονική συνάντηση του EU Network of Independent Experts on Social Inclusion. Τίτλος εισήγησης: *A critical presentation of the Peer review on the Integrated Programme for the Social Inclusion of Roma in Greece*. Βρυξέλλες 4 Δεκεμβρίου 2009.

Καραντινός, Δ.

Συμμετοχή σε συνέδριο στο πλαίσιο του προγράμματος της ΕΕ “Mutual Learning Peer Reviews” με θέμα *Professional traineeship for young adults*. Λισσαβόνα, 19 και 20 Νοεμβρίου 2009. Η εισήγηση είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://www.mutual-learning-employment.net/index.php?mact=PeerReviews.cntnt01,detail,0&cntnt01template=display_by_year&cntnt01year=2009&cn

Μπαλούρδος, Δ.

Συμμετοχή στο Σεμινάριο: «Οι Δημογραφικές Προκλήσεις στην Κύπρο και οι Πολιτικές για την Οικογένεια», το οποίο διοργανώθηκε από το Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων- Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τίτλος εισήγησης: *Καθιέρωση Δημογραφικής Πολιτικής και τον Εντοπισμό των Τομέων Παρέμβασης με έμφαση στις πολιτικές για την οικογένεια στην Κύπρο*, Λευκωσία, 19 Ιανουαρίου 2010.

Παπαλιού, Ο.

Εισήγηση στην Ημερίδα του Συλλόγου Τριτέκνων Φθιώτιδας με θέμα: «Δημογραφικό Ζήτημα και Τριτεκνία». Τίτλος εισήγησης: *Παράθεση στατιστικών δεδομένων και θέσεων για το Δημογραφικό ζήτημα*. Λαμία, 22 Νοεμβρίου 2009.

Μ. Χρυσάκης

Συμμετοχή σε στρογγυλό τραπέζι με θέμα: «Κοινωνικές Ανισότητες στην Υγεία» στο πλαίσιο του 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου για τη Διοίκηση, τα Οικονομικά και τις Πολιτικές Υγείας, το οποίο διοργανώθηκε από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας. Τίτλος εισήγησης: *Φτώχεια, αποστέρηση και ανισότητες στην υγεία: Παλαιές και νέες προκλήσεις*. Αθήνα., 15 – 16 Δεκεμβρίου.

Συνεργασίες ερευνητών με εκπαιδευτικά ιδρύματα

Ζιώμας, Δ.

Σεμινάριο με θέμα: *Πρωτοβουλίες κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα*, στους φοιτητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, στο πλαίσιο του μαθήματος «Δημογραφική Δομή της Ελληνικής Κοινωνίας». Αθήνα, 27 Ιανουαρίου 2010

Μουρίκη, Α.

- Σεμινάριο με θέμα: *Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης στην ελληνική αγορά εργασίας: μύθοι και πραγματικότητα* στους φοιτητές του Μεταπτυχιακού στην Οικονομική και Περιφερειακή Ανάπτυξη του Παντείου Πανεπιστημίου. Αθήνα, 23 Νοεμβρίου 2009
- Σεμινάριο με θέμα: *Πόσο επίκαιρη είναι στις σημερινές συνθήκες, η ατζέντα της ευελιξίας με ασφάλεια (flexicurity), και κατά πόσο ενδείκνυται οι πολιτικές αυτές για χώρες με κατακερματισμένες αγορές εργασίας και υπολειμματικό κοινωνικό κράτος*, στους φοιτητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του ΔΕΟΣ, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα, 4 Μαρτίου 2010.

Μπαλούρδος, Δ.

Διδασκαλία του μαθήματος: «Δημογραφική Δομή της Ελληνικής Κοινωνίας», στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, 2009-2010 (συνδιαδασκαλία με την καθ. Ν. Κυριαζή).

Παπαλιού, Ο.

Σεμινάριο με θέμα: *Νοικοκυριά και οικογένειες στην Ελλάδα: χαρακτηριστικά, συνθήκες διαβίωσης και πολιτικές*, στους φοιτητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Κοινωνιολογίας, στο πλαίσιο του μαθήματος «Δημογραφική Δομή της Ελληνικής Κοινωνίας». Αθήνα, 16 Δεκεμβρίου 2009.

Σπυροπούλου, Ν.

Σεμινάριο με θέμα *Η μέτρηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα*, στο θεματικό εργαστήριο με τίτλο «Χρήση Ποσοτικών Μεθόδων στην Κοινωνική Έρευνα», στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών

του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο μάθημα «Ποσοτικές Μέθοδοι στην Κοινωνιολογία». Ρέθυμνο, 29 Ιανουαρίου 2010.

Φακιολάς, Ν.

- Διάλεξη με θέμα: «Επιλογή Σπουδών και Επαγγέλματος» στους μαθητές-τριες Β΄ Γυμνασίου Κερκύρας. Κέρκυρα, 17 Φεβρουαρίου 2010
- Διάλεξη με θέμα: «Επιλογή Σπουδών και Επαγγέλματος» στους μαθητές-τριες Ελληνογαλλικής Σχολής Ουρσουλινών Ν.Ψυχικού. Αθήνα, 6 Μαρτίου 2010.

Φρονίμου, Ε.

- Σεμινάριο με τίτλο *Γυναίκες κρατούμενες και κοινωνικός αποκλεισμός*, στους φοιτητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, στο πλαίσιο του μαθήματος «Δημογραφική Δομή της Ελληνικής Κοινωνίας». Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 2010.
- Διάλεξη με θέμα: «Τι είναι η εγκληματολογική έρευνα;» στους γονείς και μαθητές-τριες της Ελληνογαλλικής Σχολής Ουρσουλινών Ν. Ψυχικού. Αθήνα, 6 Μαρτίου 2010.

Χρυσάκης, Μ.

Ανάθεση αυτοδύναμης διδασκαλίας του μαθήματος: «Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα», Τ.Ε.Ι. Αθηνών, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, 2009-2010.

Συμμετοχή στην επίβλεψη διδακτορικών διατριβών και μεταπτυχιακών εργασιών

Μπαλούρδος, Δ.

Μέλος της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής σε 3 διδακτορικές διατριβές, οι δύο εκ των οποίων εκπονούνται στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης με επιβλέποντα τον Αν. Καθηγητή Α. Κόντη, και η τρίτη η οποία εκπονείται στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης με επιβλέποντα τον Καθηγητή Β. Κοτζαμάνη.

Μπαλούρδος, Δ.

Μέλος της τριμελούς επιτροπής στην υποστήριξη της μεταπτυχιακής εργασίας «Χαρακτηριστικά και τάσεις της απασχόλησης των μεταναστών, 1991-2008», της Β. Σπόρου. Τριμελής εξεταστική επιτροπή: Ν. Κυριαζή (επιβλέπουσα), Δ. Μπαλούρδος, Α. Λυδάκη. Αθήνα, 9/3/2010 Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΠΜΣ Τμήματος Κοινωνιολογίας, «Κοινωνικός αποκλεισμός και μειονότητες».

6. Αφιέρωμα: «Το Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας - 2010»

Βρίσκεται σε εξέλιξη η προετοιμασία της 4^{ης} έκδοσης του «Κοινωνικού Πορτραίτου της Ελλάδας» το οποίο εφέτος θα είναι αφιερωμένο στο *Ευρωπαϊκό Έτος για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού*. Την έκδοση επιμελούνται οι Μ. Ναούμη, Γ. Παπαπέτρου, Ν. Σπυροπούλου, Ε. Φρονίμου και Μ. Χρυσάκης. Ο παρών τόμος στην τελική του μορφή θα αποτελείται από 14 άρθρα μελών του Ινστιτούτου, που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προβληματισμού, όπως προκύπτει από τις περιλήψεις που παρατίθενται παρακάτω.

Εξελιξείς στην αγορά εργασίας κατά την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής κρίσης 2008-2009

Μαρία Κετσετζοπούλου

Στο άρθρο αυτό, εξετάζονται οι μεταβολές που επήλθαν στο εργατικό δυναμικό και την απασχόληση κατά την περίοδο 2008-2009 (Γ' τρίμηνο), όπως αυτές προκύπτουν από την επεξεργασία των στοιχείων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος. Οι βασικότερες εξελίξεις στην αγορά εργασίας για την περίοδο αυτή, συνοψίζονται ως εξής: αύξηση της ανεργίας σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, αύξηση του αριθμού των μακροχρόνια ανέργων, σημαντική μείωση της απασχόλησης των ανδρών σε όλες τις ηλικίες, μείωση της απασχόλησης ανδρών και γυναικών έως 44 ετών, αύξηση της απασχόλησης των ατόμων άνω των 45 ετών, κυρίως με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, και ειδικότερα των γυναικών, σημαντική μείωση της μισθωτής εργασίας, κυρίως των ανδρών, αύξηση της μερικής απασχόλησης, ιδιαίτερα των νέων ανδρών, μείωση της απασχόλησης στους περισσότερους βασικούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας του τριτογενή και κυρίως του δευτερογενή τομέα και αύξηση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα.

Η πολυπολιτισμική πραγματικότητα στα σχολεία. Αναγκαιότητα μιας νέας στρατηγικής για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

*Γεωργία Παπαπέτρου –
Μαρία Τζωρτζοπούλου*

Πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμικότητα, έννοιες που χρησιμοποιούνται διεθνώς και ευρέως στην εκπαίδευση στις μέρες μας, απασχολούν και τη χώρα μας ως αναπόφευκτη συνέπεια του πολυπολιτισμικού χαρακτήρα της. Η νέα πραγματικότητα στην εκπαίδευση, όπως έχει διαμορφωθεί με την ολοένα αυξανόμενη παρουσία των άλλοδαπών μαθητών, φέρνει στο προσκήνιο τη συζήτηση για τις αναγκαίες διευθετήσεις και, γιατί όχι, και ένα νέο προσανατολισμό της, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης μετα-

ναστευτικής πολιτικής. Η εισαγωγή της διαπολιτισμικής διάστασης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα απαιτεί μια συνεχή και συστηματική προσπάθεια που να είναι ενταγμένη σε ένα πλαίσιο γενικότερης εκπαιδευτικής πολιτικής. Στην εκπαιδευτική διαδικασία, ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολύ σημαντικός διότι καλείται να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις τόσο σε επίπεδο γενικών θεμάτων διδασκαλίας, όσο και σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι μόνον αποδέκτες αλλά και φορείς αλλαγών, υπογραμμίζοντας ορθά τις αλλαγές που πρέπει να δρομολογηθούν και σε επίπεδο στόχων σχολείου και σε επίπεδο επιμόρφωσής τους. Η απουσία εξειδικευμένης γνώσης αποτελεί βασικό παράγοντα που εμποδίζει τους περισσότερους εκπαιδευτικούς να υποστηρίξουν τους γλωσσικά και πολιτισμικά διαφορετικούς μαθητές τους. Ο εκπαιδευτικός έχει σήμερα την ανάγκη μιας διαρκούς επιμόρφωσης και κατάρτισης, προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις.

Η φτώχεια στην Ελλάδα. Συγκριτικά στοιχεία με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διονύσης Μπαλούρδος - Ματίνα Ναούμη

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση της έντασης και της έκτασης της φτώχειας στην Ελλάδα, συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ-27, με βάση τα στοιχεία της έρευνας EU- SILC 2007 & 2008, που δημοσιεύονται από την Eurostat. Ταυτόχρονα, περιγράφεται η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού, η οποία συνιστά το πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσονται οι πολιτικές αντιμετώπισης της φτώχειας. Επιπλέον, καθορίζονται οι βασικές αιτίες της φτώχειας και ξεχωρίζουν οι ομάδες υψηλού κινδύνου. Όπως προκύπτει, η κατάσταση εμφανίζει στοιχεία έντονης πόλωσης. Από το ένα άκρο, υπάρχουν οι σκληροί πυρήνες, δηλαδή χώρες με μέγιστες τιμές στους δείκτες φτώχειας (Λετονία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία). Στο άλλο άκρο, υπάρχουν οι Σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Δανία, Φινλανδία) οι οποίες

πλαισιώνονται από χώρες όπως η Σλοβενία, η Σλοβακία και η Τσεχία, στις οποίες ο κίνδυνος φτώχειας είναι ελάχιστος. Επιπλέον, προκύπτει ότι υψηλότερο κίνδυνο διατρέχουν οι άνεργοι, οι μονογονεϊκές οικογένειες καθώς και οι οικογένειες με πολλά παιδιά. Τέλος, διαπιστώνεται ότι η απασχόληση καθώς και η υψηλή εκπαίδευση σε όλες τις χώρες, δρουν ως δίχτυ προστασίας κατά της φτώχειας.

Το ζήτημα των αστέγων: μια πρώτη προσέγγιση

Όλγα Παπαλιού

Το άρθρο αυτό αναφέρεται στην κοινωνικά αποκλεισμένη ομάδα των αστέγων, τα ποσοστά της οποίας παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις τα τελευταία χρόνια. Παρατίθενται τα στοιχεία της πρόσφατης καταγραφής τους, καθώς και τα ευρήματα ερευνών σχετικά με την ταυτότητα και τις συνθήκες διαβίωσής τους. Επίσης, αναλύονται οι τρόποι με τους οποίους αντιμετωπίζονται οι άστεγοι, τόσο σε θεσμικό επίπεδο, όσο και στην καθημερινή τους πραγματικότητα, από τις ελλειπίες υπηρεσίες παροχής κοινωνικής φροντίδας και από τα προγράμματα που υλοποιούνται για αυτούς από διάφορους φορείς (τοπική αυτοδιοίκηση, ΜΚΟ, Εκκλησία, εθελοντικές οργανώσεις). Τέλος, διατυπώνονται προτάσεις σχετικά με την αναγκαιότητα διαμόρφωσης ενός κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, διάθεσης πόρων καθώς και υιοθέτησης άμεσων εξειδικευμένων παρεμβάσεων εκ μέρους της Πολιτείας, προκειμένου η κοινωνική πολιτική να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις ανάγκες όλων των επί μέρους κατηγοριών των αστέγων.

Ο πλούτος της πραγματείας περί φτώχειας. Διαχρονικότητα, παγκοσμιότητα, θεραπείες και μεταλλάξεις

Χρύσα Καππή

Ένα από τα κοινωνικά ζητήματα το οποίο 'απολαμβάνει' μεγάλο μερίδιο προσοχής στον εμπειρικό χώρο των κοινωνικών επιστημών είναι η 'φτώχεια'. Η καταγραφή της πορείας του φαινομένου διαχρονικά,

αναδεικνύει την πολυπλοκότητά του και την αναποτελεσματικότητα των διορθωτικών παρεμβάσεων. Το πλήθος των βιβλιογραφικών προσεγγίσεων υποδηλώνει την ανάγκη σχεδιασμού εξειδικευμένων πλαισίων οργάνωσης για τη βελτιστοποίηση της επικοινωνίας των εμπλεκόμενων φορέων – ερευνητών, πολιτικών, οργανισμών– με σκοπό την αξιοποίηση της εμπειρικής παρακαταθήκης, την ανάδειξη των εγγενών προβλημάτων στη μελέτη του φαινομένου και τον προβληματισμό για το παρόν και το μέλλον της πραγματείας. Στο παρόν άρθρο συζητείται η πραγματεία περί φτώχειας σε μακρο-επίπεδο, ως έναυσμα προβληματισμού για την αναζήτηση και τη δοκιμασία μεθόδων συγκέντρωσης και οργάνωσης της συσσωρευμένης εμπειρίας και γνώσης. Υποστηρίζεται ότι η ανάγνωση της γραφής περί φτώχειας μέσα από τα πρίσματα χρόνος, γεωγραφία, κουλτούρα, υποβοηθά τη δόμηση της *Οντολογίας της Φτώχειας* ως ένα διαρκές δυναμικό πλαίσιο καταγραφής και αναφοράς.

Η παιδική φτώχεια στην Ελλάδα:

«Μικρός τόπος μεγάλα προβλήματα»

Νικόλαος Μπούζας

Η καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας δεν έχει αποτελέσει μέχρι σήμερα στόχο της κοινωνικής πολιτικής στη χώρα μας. Η διερεύνηση του φαινομένου δείχνει ότι, παρόλο που ο παιδικός πληθυσμός της χώρας διαχρονικά μειώνεται, ο αριθμός των ανήλικων παιδιών (0-17 ετών) που διαβιούν σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν συνθήκες οικονομικής φτώχειας πλησιάζει τις 450 χιλιάδες (στοιχεία 2007) και μάλιστα παρουσιάζει αυξητικές τάσεις. Τα ανήλικα παιδιά που ζουν στις αραιοκατοικημένες περιοχές της χώρας έχουν σχεδόν διπλάσια πιθανότητα να ζουν σε φτωχά νοικοκυριά σε σύγκριση με τα ανήλικα παιδιά των πυκνοκατοικημένων περιοχών. Επιπλέον, όσο αυξάνεται η ηλικία των παιδιών αυξάνεται και η πιθανότητα να είναι φτωχά. Τα υψηλά ποσοστά παιδικής φτώχειας των αραιοκατοικημένων περιοχών φαίνεται να συνδέονται με το γεγονός ότι τα φτωχά νοικοκυριά αυτών των περιοχών έχουν κατά μέσον όρο μεγαλύτερο αριθμό παιδιών, ενώ

οι υπεύθυνοι των νοικοκυριών, αν και εργάζονται αναλογικά περισσότερο σε σύγκριση με τους υπεύθυνους των υπολοίπων νοικοκυριών, φαίνεται να εξασκούν μη αποδοτικά επαγγέλματα. Αντίστροφα, τα φτωχά παιδιά των πυκνοκατοικημένων περιοχών ζουν σε νοικοκυριά που οι υπεύθυνοι παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά απασχόλησης και υψηλά ποσοστά ανεργίας. Η διαφορετική «αιτιολόγηση», καθώς και η ευρεία διακύμανση της παιδικής φτώχειας στις περιοχές της χώρας, σηματοδοτούν τις προτεραιότητες και το είδος των μέτρων πολιτικής για την καταπολέμηση της.

Φτώχεια, αποστέρηση και ανισότητες στην υγεία : προκλήσεις και πολιτικές *Μανώλης Χρυσάκης*

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση της σχέσης που υφίσταται ανάμεσα στη φτώχεια, τις ανισότητες και την αποστέρηση στην υγεία. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται ειδικοί δείκτες, οι οποίοι αφορούν την αυτό-αξιολόγηση της γενικής κατάστασης της υγείας, την ύπαρξη χρόνιων ασθε-νειών, καθώς και τα προβλήματα περιορισμού των δραστηριοτήτων με ειδικότερη αναφορά στο φύλο, την ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης και την περιοχή κατοικίας των φτωχών και των μη φτωχών. Επιπλέον, διερευνώνται οι διαφοροποιήσεις που υφίστανται ανάμεσα στους φτωχούς και τους μη φτωχούς όσον αφορά τη δυνατότητα πρόσβασης και τη χρήση βασικών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας καθώς και αναφορικά με τις δαπάνες των νοικοκυριών, ανάλογα με το είδος των αγορών υπηρεσιών και αγαθών υγείας. Επίσης, αναλύεται η σχέση που υφίσταται ανάμεσα σε μια σειρά από φτωχογόνους παράγοντες όπως, η κακή γενική κατάσταση υγείας, τα χρόνια προβλήματα υγείας και η απουσία κοινωνικής ασφάλισης για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, και τον κίνδυνο εμφάνισης της φτώχειας. Τέλος, υποδεικνύονται συγκεκριμένες προτεραιότητες κοινωνικής πολιτικής για τη ρήξη του κύκλου σφραγισμένης αιτιότητας της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού,

με έμφαση στη μείωση των κοινωνικά προσδιορισμένων ανισοτήτων στην υγεία.

Στρατηγική ανάπτυξης της κοινωνικής πολιτικής στο επίπεδο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης *Νίκος Φακιολάς*

Η ανάληψη πρωτοβουλιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την ικανοποίηση των αναγκών, την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων μιας πόλης προϋποθέτει πολιτική βούληση, στρατηγικό σχεδιασμό και επαρκή χρηματοδότηση. Άμεσος στόχος είναι η οργάνωση ορθολογικών παρεμβάσεων υποστήριξης του πληθυσμού και επίλυσης των προβλημάτων του στο πλαίσιο των δυνατοτήτων των υπηρεσιών και υποδομών ενός Δήμου ή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Συμπληρωματικά, απαιτείται ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και συντονισμός, ενίσχυση, διεύρυνση των εθελοντικών και κοινωνικών οργανώσεων των πολιτών. Το παρόν άρθρο διαπραγματεύεται τους όρους και τις προϋποθέσεις ανάπτυξης κοινωνικής πολιτικής στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.).

Οικογενειακές, δημογραφικές πολιτικές στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανάλυση κόστους – οφέλους για την Ελλάδα

Χάρης Συμεωνίδου

Σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, με κυρίαρχο παράδειγμα τις Σκανδιναβικές χώρες και τη Γαλλία, η υιοθέτηση αποτελεσματικών μέτρων δημογραφικής πολιτικής, όπως για παράδειγμα μέτρων εναρμόνισης οικογενειακής και εργασιακής ζωής, έχουν ως αποτέλεσμα οι δείκτες γονιμότητας να πλησιάζουν το όριο αντικατάστασης των γενεών. Στην Ελλάδα αντίθετα, οι δείκτες αυτοί διαρκώς μειώνονται. Υπολογίζεται ότι το ετήσιο κόστος μιας αποτελεσματικής πολιτικής για την Ελλάδα ανερχόταν το 2004 –χρόνο διεξαγωγής της παρούσας μελέτης– περίπου στο 1/3 του κρατικού προϋπολογισμού και του Προϋπολογισμού Δημο-

σίων Δαπανών για την παιδεία, την Υγεία και την Κοινωνική Πρόνοια.

Αναπηρία. Θέματα ορολογίας

Γίτσα Κοτταρίδη - Αντώνης Σκορδίλης

Από μελέτες, σχετικές με το θέμα της αναπηρίας, προκύπτει η επιτακτική ανάγκη για την κατάρτιση, τη διάδοση και τη χρησιμοποίηση μιας ορολογίας, ενός γλωσσικού οδηγού, ο οποίος θα συγκεντρώνει και θα αναλύει βασικές έννοιες που αφορούν τα άτομα με αναπηρία. Χρειάζεται ένα εξειδικευμένο λεξιλόγιο. Σκοπός της δημοσίευσης είναι να αποτελέσει ένα εργαλείο, που θα βοηθήσει στην απαλοιφή άστοχων αναφορών σε άτομα με αναπηρία, και θα συμβάλει στην κατάργηση προσεγγίσεων αμηχανίας ή ενοχής που αποτυπώνονται σε ένα μεγάλο μέρος των αναφορών αυτών. Οι προσεγγίσεις αυτές παραβιάζουν το, θεωρητικά, αναφαίρετο δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στον αυτοπροσδιορισμό. Η δημοσίευση, επί της ουσίας, αποτελεί ένα άθροισμα προτάσεων επί τη βάση της ακόλουθης κεντρικής αρχής: εστίαση στον άνθρωπο και όχι στην αναπηρία του, εστίαση στον πολίτη με αναπηρία, που είναι υποκείμενο δικαιωμάτων, και όχι στον ανάπηρο πολίτη, αντικείμενο φιλανθρωπίας. Η αρχή αυτή συνιστά, από μόνη της, πρόταση.

Το «νέο προλεταριάτο»: επισφαλώς εργαζόμενοι, οι παρίες της σύγχρονης αγοράς εργασίας

Αλίκη Μουρίκη

Το παρόν άρθρο επιχειρεί να προσεγγίσει τρία αλληλένδετα προβλήματα της ελληνικής αγοράς εργασίας. Πρώτον, τη συνεχή εξάπλωση των επισφαλών μορφών απασχόλησης, σε βάρος των ποιοτικών θέσεων εργασίας, και τις επιπτώσεις της στα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, αλλά και στην κοινωνική συνοχή. Δεύτερον, την καταλληλότητα ή μη των πολιτικών 'ευελξίας με ασφάλεια' (flexicurity) για την αντιμετώπιση των διακρίσεων στην αγορά εργασίας, σε ένα περιβάλλον ρευστότητας των εργασιακών σχέσεων. Και τρίτον, το έλλειμμα κοινω-

νικής εμπιστοσύνης και την απουσία συναινετικής κουλτούρας στην Ελλάδα. Απουσία που σηματοδοτεί την αδυναμία σύναψης δίκαιων και βιώσιμων συμφωνιών, για την αντιμετώπιση των σημαντικών προκλήσεων και των κρίσιμων προβλημάτων της αγοράς εργασίας και του κράτους-πρόνοιας.

Καταπολέμηση των διακρίσεων: μια προκαταρκτική προσέγγιση

Δημήτρης Καραντινός - Σταυρούλα-Ελένη Χριστοφιλοπούλου

Το παρόν άρθρο αφορά την έκταση και την πολιτική κατά των διακρίσεων στην Ελλάδα από το 2005, όπως αυτές ορίζονται από το Νόμο 3304/2005 με τον οποίο ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη οι Οδηγίες 2000/43/EK (φυλετικές διακρίσεις) και 2000/78/EK (απασχόληση). Αρχικά παρουσιάζονται οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί της διάκρισης καθώς και οι ομάδες-στόχοι, όπως αυτές ορίζονται με βάση τις κατευθύνσεις των Οδηγιών και το πεδίο εφαρμογής του Νόμου 3304/2005, αλλά και την *Εθνική Στρατηγική για τον Ευρωπαϊκό Έτος Ίσων Ευκαιριών για Όλους-2007*. Οι ομάδες αυτές είναι οι μετανάστες, τα άτομα με αναπηρία, οι νέοι και οι ηλικιωμένοι, οι γυναίκες, οι θρησκευτικές μειονότητες και τα άτομα με ομοφυλοφιλικό γενετήσιο προσανατολισμό. Στη συνέχεια, αναλύονται οι ενδείξεις και η μορφή που λαμβάνουν οι διακρίσεις στη χώρα μας για κάθε ομάδα-στόχο. Τέλος, αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο και τα μέτρα πολιτικής για την εξάλειψη των διακρίσεων από το 2005, αλλά και ο βαθμός ενσωμάτωσης της έννοιας των ίσων ευκαιριών σε όλο το φάσμα των πολιτικών (non-discrimination mainstreaming).

Στόχοι και πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης στην Ελλάδα

Ναταλία Σπυροπούλου

Το παρόν άρθρο επιχειρεί να παρουσιάσει συνοπτικά τις σημαντικότερες εξελίξεις που έχουν σημειωθεί κατά την τελευταία δεκαετία στον τομέα της κοινωνικής

πολιτικής, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Με δεδομένο το εύρος της κοινωνικής πολιτικής, θα εστιάσουμε κυρίως στις αλλαγές του ευρωπαϊκού πλαισίου άσκησης κοινωνικής πολιτικής ενώ, όσον αφορά την Ελλάδα, θα γίνει μία επισκόπηση των βασικών πολιτικών και μέτρων που περιλαμβάνονται στα εθνικά στρατηγικά σχέδια μέχρι σήμερα, επικεντρώνοντας κυρίως το ενδιαφέρον στις πολιτικές και τα μέτρα που στοχεύουν άμεσα στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Σκοπός του άρθρου είναι να αποτιμηθούν συνολικά οι μέχρι τώρα πολιτικές, και να αναδειχθούν τα κύρια προβλήματα. Το άρθρο διαπιστώνει ότι οι πολιτικές που ασκήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία, έχουν επιτύχει πολύ λίγα ως προς τη μείωση της φτώχειας και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης όλων των πολιτών. Συμπεραίνει δε ότι για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών πολιτικών και την εύρυθμη λειτουργία του κοινωνικού κράτους, απαιτούνται τολμηρές παρεμβάσεις και ριζική αναδιάρθρωση των ίδιων των δομών και των μηχανισμών που το υπηρετούν.

Νέες προσεγγίσεις για την κοινωνική και οικονομική ένταξη των ψυχικά ασθενών: η περίπτωση των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης
Ζιώμας, Δ. και Βεζυργιάννη, Κ.

Μέχρι τη δεκαετία του 1970, η απασχόληση των ψυχικά ασθενών περιοριζόταν, κυρίως, στη μη-αμειβόμενη εργασία που παρείχαν μέσα στα Ψυχιατρικά Ιδρύματα. Με το

άνοιγμα ή/και την κατάργηση των ιδρυμάτων αυτών σε πολλές χώρες της Ευρώπης κατά τις δεκαετίες του '80 και του '90, αναδείχτηκε η ανάγκη εξασφάλισης στους ψυχικά πάσχοντες εναλλακτικών μορφών απασχόλησης σε περιβάλλον πραγματικών συνθηκών εργασίας. Η ανάγκη αυτή, με δεδομένες και τις επικρατούσες ανταγωνιστικές συνθήκες στην αγορά εργασίας, οδήγησε σε νέου τύπου οργανωτικές/νομικές μορφές, όπως οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί, οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις κ.ά., που αποτελούν, τα τελευταία χρόνια, τις πλέον διαδεδομένες μορφές στον ευρωπαϊκό χώρο για την εργασιακή επανένταξη των ψυχικά πασχόντων. Η γενικότερη αυτή τάση εμφανίζεται και στην Ελλάδα με τη θεσμοθέτηση των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (ΚοιΣΠΕ) στο πλαίσιο της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης. Οι ΚοιΣΠΕ συνιστούν μια ιδιαίτερη μορφή συνεταιρισμού, που είναι ταυτόχρονα μονάδες ψυχικής υγείας και παραγωγικές-εμπορικές μονάδες και αποβλέπουν στην εργασιακή επανένταξη των ψυχικά πασχόντων, βασιζόμενες σε μια καινοτόμα εταιρική σχέση μεταξύ ψυχικά ασθενών, εργαζομένων στο χώρο της ψυχικής υγείας και φορέων από την κοινότητα. Οι δραστηριότητές τους σχετίζονται με την παραγωγή αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, ωστόσο το όφελος σε θέσεις απασχόλησης των ψυχικά πασχόντων φαίνεται να είναι περιορισμένο, για μια σειρά από λόγους, τους οποίους το παρόν άρθρο επιχειρεί, μεταξύ άλλων, να αναδείξει.